

Mere end 50% af
alle arbejdsulykker
skyldes det du ikke
regner for noget.

Det tilsyneladende ufarlige
- ulykker med fald til lavere niveau

Indsatsen mod arbejdsulykker har i mange år særligt været rettet mod situationer, hvor maskiner og tekniske hjælpemidler spiller en væsentlig rolle. Nye analyser viser, at det fokus er for snævert.

Nyt syn på ar

Et spring i døden

Kort før fyraften er en praktikant ved at gøre en presenning fast på et tag i 13 meters højde. For at få en bedre arbejdsstilling springer han de 0,7 meter ned til det øverste stilladsdæk. Stilladsdækket braser sammen under ham, han styrter ned og dør af sine kvæstelser.

Småsten på trappen

En hjemmehjælper skal bære affald ud. På vejen benytter hun en trappe med slidte trin. Der ligger småsten og grus på trappen, og hjemmehjælperen glider. Hun forstøver venstre fod og ankel i faldet, og er uarbejdsdygtig i 1-3 dage.

Ulykker med fald til lavere niveau i snit pr. år

Død	Andre alvorlige ulykker	Øvrige	i alt
12	711	2.374	3.097

Det tilsyneladende ufarlige

Over halvdelen af alle arbejdsulykker skyldes "banale" situationer. F.eks. en kasse der skal flyttes, en stige man står på, eller en våd eller fedtet plet på et gulv.

Det er situationer vi normalt ikke regner for noget – det tilsyneladende ufarlige.

Det tilsyneladende ufarlige rammer ikke kun den, der dagligt befinder sig i situationerne, f.eks. en maler der dagligt bruger en stige.

Det tilsyneladende ufarlige rammer også den, der kun af og til befinder sig i en sådan situation, f.eks. den der lejlighedsvis skal udskifte en pære i loftet.

Arbejdsulykker

Fald til lavere niveau

Folderen her har fokus på den særlige del af det tilsyneladende ufarlige, hvor skaden er sket ved at skadelidte er faldet fra et niveau til et lavere. Det kan f.eks. være fra et trappetrin til en trappeafsats eller fra et stillads til jorden.

Ulykkerne koster dyrt

Fald til lavere niveau giver hvert år anledning til mere end 3.000 arbejdsulykker. Ulykkestypen omfatter 16% af alle dødsulykker og 13% af alle andre alvorlige ulykker. Ulykkerne medfører alle mindst én sygedag – men i langt de fleste væsentligt flere.

Store menneskelige omkostninger

Ulykker i forbindelse med fald til lavere niveau har ofte alvorlige konsekvenser. Der sker i gennemsnit 12 dødsulykker om året og over 700 andre alvorlige ulykker, d.v.s. ulykker der enten medfører amputation, knoglebrud eller skader på omfattende dele af legemet.

Stort set alle typer job giver anledning til ulykker med fald til lavere niveau, og en meget stor del af ulykkerne skyldes trapper.

Det **tilsyneladende**

Årsagerne er ofte glatte overflader. Indendørs skyldes ulykkerne bl.a. våde og fedtede overflader, mens det udendørs ofte er is og sne, der fører til fald.

Tit sker de alvorlige ulykker, fordi personen mister balancen, træder skævt eller snubler over ujævnheder. Mange faldulykker sker også ved ud- og indstigning af transportmidler. Her er is og sne eller våde overflader ofte årsag til ulykken.

Forebyggelse er mulig

Det er absolut muligt at forebygge de ulykker, der sker i forbindelse med det "tilsyneladende ufarlige". En effektiv forebyggelsesindsats kræver først og fremmest at gældende love og regler overholdes.

Forebyggelsen hænger endvidere nøje sammen med almindelig omtanke - at udvise "rettidig omhu". I praksis betyder det vedligeholdelse, ryddelighed og skridsikring. Arbejdstilsynets vejledninger giver i den forbindelse konkrete råd om de almindeligste forholdsregler. Vejledningerne kan hentes på **www.at.dk**.

de ufarlige rammer alle

Her sker ulykkerne oftest

Trapper	Stiger	Stilladser	Tage	Ekstern transportmateriel f.eks. lifte, last- og varevogne	Ulykker med fald til lavere niveau i snit pr. år
24%	13%	4%	3%	9%	3.097

Hænderne fulde

En kontorfuldmægtig er på vej ad en trappe. Hun hører nogen kalde, vender sig om og mister fodfæstet. Hun forsøger forgæves at genvinde balancen, men da hun har begge hænder fulde, falder hun og slår baghovedet ned i trappen. Hun er sygemeldt 1-3 dage.

Stigen

En murer på stige er i færd med at reparere et tag. Stigen læner ind mod tagrenden 3 meter over jorden og er placeret på nogle glatte fliser. Stigen skrider, og mureren falder ned. Han skader sin fod og ankel og er uarbejdsdygtig i 4-14 dage.

Rækværk manglede

En tømrer sætter forskalling og plastic op i en hal. Da han bukker sig for at komme ind under en af de bærende bjælker, træder han et skridt bagud og falder ud, netop der hvor stilladset mangler en meter rækværk. Tømreren falder 3,5 meter ned, får skader på omfattende dele af legemet, men slipper med livet i behold. Der går mere end 5 uger før han er tilbage på arbejde igen.

De typiske ulykker - og deres forebyggelse

På Arbejdstilsynets hjemmeside, www.at.dk, er det muligt at læse den rapport der ligger til grund for folderen her - "Ulykker med fald til lavere niveau".

Her gennemgås de mest hyppige arbejdsulykker - deres umiddelbare årsager og forebyggelse.

Stilladser

Fald fra stilladser er ofte skyld i alvorlige arbejdsulykker. Typisk sker ulykken ved, at personen på stilladset træder forkert, glider eller mister balancen og styrter ned.

De almindeligste forholdsregler

- ✓ Opstil kun stilladser på bæredygtige underlag - og altid kun med brug af uddannet personale.
- ✓ Fastgør stilladset forsvarligt i takt med at det stilles op - med adgangsveje til alle arbejdsdæk, rækværk og fastgørelser.
- ✓ Forsyn stilladset med lovpligtig skiltning om max. belastning og om de opgaver stilladset er beregnet til.
- ✓ Brug ikke stiger, kasser m.v. til at stå på oven på arbejdsdækket - stå kun på selve stilladset.
- ✓ Foretag løbende eftersyn af stilladset og hold stilladsdækkene rene og ryddelige
- ✓ Fjern aldrig fastgørelser og sikkerhedsforanstaltninger, uden at sikre stilladset på anden forsvarlig vis.

Henvisninger

- At-vejledning A.2.1 om nedstyrning og gennemstyrningsfare på bygge- og anlægspladser
- At-meddelelse nr. 2.14.1 om opstilling og brug af stilladser
- At-meddelelse nr. 2.14.2 om uddannelse af personer ved arbejde med stilladser højere end 3 meter
- BAR Bygge & Anlæg - vejledningerne "Stilladser, opstilling og nedtagning" samt "Standardblade for stilladser"

Eksternt transportmateriel

Eksternt transportmateriel omfatter bl.a. lastvogne, bagsmækelevatorer og lad på lastvogne. Ulykkerne sker typisk ved på- og afstigning, f.eks. ved at en person hopper ned fra lastvognen. Mange ulykker skyldes også, at en person træder skævt, snubler eller mister sit greb. Isglatte eller våde trin er hyppige årsager til disse fald.

De almindeligste forholdsregler

- ✓ Sørg for gode forhold ved nedstigning fra lastvogn og lastvognlad - herunder gode greb og trin.
- ✓ Gå ind og ud af førerhuset - spring ikke.
- ✓ Gå baglæns ud af køretøjer, hvis det er muligt - f.eks. når adgangsvejen består af en mindre trappe med trin.
- ✓ Hold fast i køretøjet. Slip ikke grebet, før balancen er etableret.
- ✓ Sæt ikke vognen i gang, før alle er forberedt på, at den starter.
- ✓ Akustisk advarsel anbefales, når vognen skal bakke.

Henvisninger

- At-bekendtgørelse nr. 1109 af 15. dec. 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler med senere ændringer
- DS/EN 1756-1 om bagsmækløftere

Stiger

Ulykker på stiger sker ofte, når en person mister balancen, grebet eller træder skævt. Ulykkerne sker også, når personen glider på et glat trin, eller stigen glider på det underlag, den står på.

De almindeligste forholdsregler

- ✓ Brug kun godkendte stiger uden fejl og mangler.
- ✓ Stil kun stiger på et plant og bæredygtigt underlag.
- ✓ Arbejd kun på stiger i korte perioder - og kun med let håndværktøj, der kan betjenes med én hånd.
- ✓ Brug ikke stiger til opgaver i over 5 meters højde.
- ✓ Hav altid en hånd til stigen og en til opgaven.

Henvisninger

- Bekendtgørelse nr. 1109 af 15. dec. 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler med senere ændringer.
- At-vejledning B.3.1.1 om brug af transportable stiger.

Tage

Fald fra tage sker ofte ved, at man glider eller snubler ud over tagkanter, f.eks. i forbindelse med op- og nedstigning fra taget. Ofte sker ulykkerne også i forbindelse med fald gennem tage, f.eks. fordi taget bryder sammen under personens vægt - eller fordi personen overser en åbning i taget.

De almindeligste forholdsregler

- ✓ Sørg for at sikre tagfoden. F.eks. med stillads, kantskærm eller net.
- ✓ Opsæt rækværker ved gavlkanter.
- ✓ Anvend tagstiger.
- ✓ Sørg for at taglægter er bæredygtige.
- ✓ Afspær huller i tagfladen.

Henvisninger

- At-bekendtgørelse nr. 589 af 22. juni 2001 om byggepladser og lignende arbejdssteder.
- At-vejledning A.2.1 om nedstyrtnings- og gennemstyrtningsfare på bygge- og anlægspladser m.v.
- BAR Bygge & Anlæg - vejledningerne "Montage af betonelementer" og "Tagpapdækning".

Trapper

Mange ulykker på trapper sker ved at personen glider på en fedtet, fugtig eller våd overflade. Udendørs skyldes ulykkerne ofte, at trappen ikke er blevet gruset eller saltet. Ulykkerne sker også ved, at personen træder skævt, snubler eller overser et trin på trappen.

De almindeligste forholdsregler

- ✓ Sørg for at vedligeholde trapperne. Hold dem rene og tørre.
- ✓ Hold udendørs trapper fri for is og sne. Grus og salt i tide.
- ✓ Sørg for gelænder og god belysning.
- ✓ Brug sko med skridhæmmende sål og god pasform.
- ✓ Hold opmærksomheden på trappen, når du går.

Henvisninger

- At-vejledning A.1.4 om rengøring og vedligeholdelse.
- At-vejledning A.1.5 om kunstig belysning.

Fald til lavere niveau fordelt på branchegrupper og ulykkernes alvor. Anmeldte arbejdsulykker 1994-2002.

Branchegrupper	Død	Alvorlige	Andre	I alt
01 Metal-, stålværker og støberier		26	73	99
02 Fremstilling af transportmidler	1	48	161	210
03 Skibsværfter		87	499	586
04 El- og varmforsyning		51	223	274
05 Jern- og metalvareindustri	2	147	440	589
06 Maskinindustri	3	171	519	693
07 El- og elektronikindustri		22	109	131
08 Autobranschen	1	36	67	104
09 Jord-, beton- og belægning	12	483	1.307	1.802
10 Murer-, snedker- og tømrerforretninger	16	536	1.049	1.601
11 Færdiggørelsesarbejde	1	96	236	333
12 Isolering og installation	2	298	942	1.242
13 Trykkerier og udgivervirksomhed		46	124	170
14 Papir- og papvarer samt bogbinding		23	85	108
15 Engroshandel	3	289	770	1.062
16 Transport af gods	4	516	2.001	2.521
17 Transport af passagerer	1	118	718	837
18 Brandvæsen og redningskorps	1	44	278	323
19 Tekstil, beklædning og læder		34	115	149
20 Træ- og møbelindustri		84	318	402
21 Plast, gummi, asfalt og mineralolie	3	55	213	271
22 Sten, ler og glas	2	94	342	438
23 Medicinsk udstyr, legetøj, foto m.v.		17	61	78
24 Kemisk industri		37	131	168
25 Tunge råmaterialer og halvfabrikata		27	96	123
26 Medicinalvarer og farmaceutiske råvarer		20	86	106
27 Kontor og administration	5	568	1.726	2.299
28 Butikker		112	285	397
29 Supermarkeder og varehuse	1	92	315	408
30 Vandforsyning, kloak, losseplads og forbrænding		25	132	157
31 Personlig pleje og anden service	4	37	87	128
32 Rengøring, vaskerier og renserier		154	719	873
33 Telekommunikation		36	147	183
34 Militær og politi		103	384	487
35 Hotel og restauration	2	97	393	492
36 Kultur m.v.	1	130	303	434
37 Svine- og kreaturslagterier		51	406	457
38 Fjerkræslagterier, fiske- og foderfabrikker	2	52	252	306
39 Konserves og drikkevarer m.v.	1	66	355	422
40 Brød, tobak, chokolade og sukkervarer		71	263	334
41 Mejeriprodukter og margarine		37	200	237
42 Landbrug	26	222	268	516
43 Gartneri og skovbrug	1	54	161	216
44 Sygehuse		75	331	406
45 Hjemmepleje og døgninstitutioner for voksne	1	333	1.501	1.835
46 Dag- og døgninstitutioner for børn og unge		213	833	1.046
47 Praktiserende læger, tandlæger, fysioterapeuter m.m.		45	118	163
48 Undervisning og forskning	2	316	897	1.215
49 Fiskeri, bugserings- og redningsvæsen m.v.		7	9	16
99 Uoplyst	9	94	322	425
I alt	107	6.395	21.370	27.872